

Mgr. Klaudia Czulbová
Lekáreň Apis, Trebišov

UNIPHARMA
mi podala
pomocnú ruku
v ťažkom období

Časopis Lekárnik je určený zdravotníckym pracovníkom oprávneným predpisovať a vydávať lieky.

24. lekárnický kongres

14. október 2023

Hotel Holiday Inn
Žilina

Rezervujte si termín!

REGISTRUJTE SA načítaním QR kódu alebo na webovej stránke UNIPHARMY v sekcii VZDELÁVANIE.

07 • 2023

DISKUSIE A ROZHOVORY

- 4 **názory** – Spotreba liekov medziročne stúpa. Prečo?
- 8 **rozhovor** – Zvyšovanie povedomia o našej práci medzi odbornou aj laickou verejnosťou je jedným z cieľov, o ktoré sa snažíme v rámci Sekcie nemocničných lekárníkov; PharmDr. Ľubica Šlímáková, MPH
- 18 **v lekárni** – UNIPHARMA mi podala pomocnú ruku v ťažkom období; Mgr. Klaudia Czulbová
- 26 **deň s...** – Najviac ma teší, keď viem lekárnikom pomôcť; Mgr. Martina Gregorová

ODBORNÉ

- 16 **nemocničné lekárstvo** – 30 rokov činnosti levočskej nemocničnej lekárne
- 24 **klinická farmácia** – Použitie antipsychotík počas gravidity; II. časť
- 32 **dějiny** – Hippokrates
- 34 **z receptára** – Opodeldok
- 36 **reportáž** – 2. medzinárodná konferencia HTA – SLS 2023
- 39 **príbehy liečiv** – Chloroform
- 43 **veterína** – Prehriatie psa

PORADENSTVO A INFORMÁCIE

- 11 **UNIPHARMA informuje** – PLUS eRecept. Moderný nástroj pre moderné lekárne
- 12 **PLUS** – Branding a rekonštrukcia PLUS LEKÁRNÍ
- 13 **ekonomika** – Zelený dodací list alebo digitalizácia v praxi
- 15 **NRSYS informuje** – Výpadky liekov na Slovensku
- 21 **aktuálne** – Opýtali sme sa na témy, ktorými sa zaoberá ŠÚKL
- 22 **UNIPHARMA radí** – Dovoľenková lekárníčka. Čo by v nej nemalo chýbať?
- 28 **manuál** – Moja UNIPHARMA portál. Faktúry a dobropisy
- 29 **právne rady** – Mzdové zvýhodnenia za prácu v sobotu, nedeľu a za nočnú prácu sa od júna zmenili
- 30 **spravodajstvo**
- 35 **UNIPHARMA informuje** – Zamestnancov informujeme v občasníku
- 42 **koktejl z farmácie**

ĎALŠIE

- 3 **pozdvánka** – 24. lekárnický kongres
- 7 **in memoriam** – Opustil nás kolega
- 23 **eko tip** – Triedenie odpadu
- 40 **z univerzity** – Farmaceuti ako súčasť prístupu „One Health Spoločné zdravie“
- 41 **študentské okienko** – Košícký spolok má nový riadiaci tím
- 44 **dovolenka** – Rodinná dovolenka s deťmi
- 46 **zdravo** – Tukey
- 47 **sociálne siete** – Ako a prečo zapojiť zamestnancov do tvorby obsahu na sociálnych sieťach

Spotreba liekov medziročne stúpa PREČO?

Na Slovensku sa vlni spotrebovalo vyše 163 miliónov balení liekov. Finančná úhrada za ne predstavovala vyše dve miliardy €. Spotreba liekov medziročne vzrástla. V roku 2021 sa spotrebovalo približne 159 miliónov balení a zaplatilo sa za ne okolo 1,9 miliardy €. Vyplýva to z dát Národného centra zdravotníckych informácií (NCZI). Ktoré lieky boli najviac vydávané a prečo asi stúpa spotreba? Je to dobré alebo zlé? Zisťovali sme v júlových názoroch.

► V roku 2022 bol zaznamenaný medziročný nárast spotreby **humánnych liekov**. Celková finančná úhrada medziročne stúpla o 4,9 % na sumu 2 064,6 mil. €, z čoho zdravotné poisťovne uhradili 1 545,6 mil. € a pacienti zaplatili 519 mil. €.

► Spotreba liekov vyjadrená **počtom balení** medziročne vzrástla o 2,5 % a predstavovala 163,6 mil. balení. Z tohto počtu najväčší podiel vydaných balení tvorili lieky plne alebo čiastočne hrazené z verejného zdravotného poistenia (57,5 %) a voľnopredajné lieky (28,2 %). Nasledovali lieky vydané na recept, ktoré si však platili pacienti v plnej výške (8,4 %) a lieky vydané pre nemocnice a nešťátne ambulancie (5,9 %).

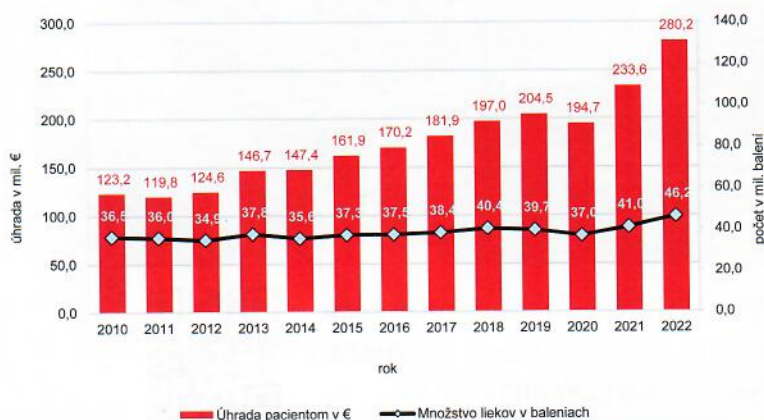
► **K najviac predpisovaným liekom** hrazeným z verejného zdravotného poistenia patrili lieky na kardiovaskulárny systém a nervový systém.

► Občania si vlni v lekárňach kúpili 46,2 mil. balení **voľnopredajných liekov** a zaplatili za ne vyše 280 mil. €, čo je takmer o 50 mil. € viac ako v roku 2021. Spotreba liekov vydaných bez lekárskeho predpisu sa v posledných rokoch kontinuálne zvyšovala, iba v roku 2020, v dôsledku pandemických opatrení, klesla. Od roku 2021 spotreba voľnopredajných liekov opäť vzrástla a v roku 2022 dosiahla medziročný nárast o 12,5 % v počte balení a 20 % nárast v úhradách.

G1 Spotreba vydaných liekov podľa úhrady v mil. €

G 8 Vývoj spotreby voľnopredajných liekov

► Najčastejšie kupovanými voľnopredajnými liekmi boli lieky na ochorenia respiračného systému, tráviaceho traktu a metabolizmu a nervového systému. Najviac zaplatili pacienti za voľnopredajné lieky na respiračný systém (88,5 mil. €). Najviac kupovanými konkrétnymi voľnopredajnými liekmi boli PARALEN a MUCONASAL PLUS.

► Celková spotreba **zdravotníckych pomôcok** (vrátane špeciálneho zdravotníckeho materiálu) v roku 2022 predstavovala 211,2 mil. balení, čo je mierny pokles o 0,6 % oproti roku 2021. Celková úhrada v sume 628,0 mil. € však predstavuje medziročný nárast o 13,4 %. Úhrada poisťovní tvorila 578,0 mil. € a úhrada/doplatok pacientov bol 49,9 mil. €.

► Celková spotreba **dietetických potravín** sa v roku 2022 medziročne zvýšila v počte balení o 4,5 % a v celkovej úhrade o 6,8 %. Občanom bolo celkom vydaných 4,2 mil. balení s úhradou 40,9 mil. €.

PÝTALI SME SA:

1. Medziročne stúpa spotreba liekov u pacientov (naposledy o 5 miliónov balení). Aký je podľa vás hlavný dôvod zvyšujúceho sa počtu vydaných voľnopredajných liekov a liekov na predpis?

2. Je podľa vás potrebné zaviesť osvetovú kampaň, ktorá by poukazovala na nadužívanie liekov alebo čo sa s tým dá urobiť?

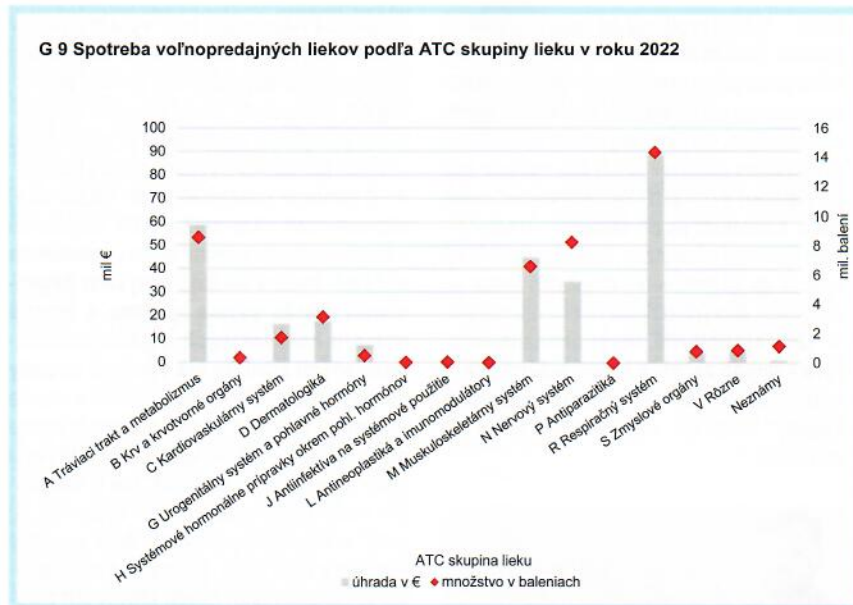

PharmDr. Slávka Porubcová

Nemocničná lekárka Národného ústavu srdcových a cievnych chorôb v Bratislave

► Dôvodom môže byť zvyšujúci sa vek populácie a s tým súvisiaca vyššia morbidita pacientov, v prípade voľnopredajných liekov ľahší prístup k nim, zvýšená samodiagnostika vplyvom ľahko dostupných (nie vždy relevantných) informácií.

► Na riziká polypragmázie a nesprávnej samoliečby, ktoré môžu viesť k nežiaducim reakciám, liekovým interakciám či zlyhaniu terapie, je potrebné neustále upozorňovať laickú aj odbornú verejnosť. Možno aj

G 10 Top 10 voľnopredajných liekov podľa množstva lieku v baleniach

PARALEN 500 tbl 24x500 mg (blis. Al/PVC)	2 764,8 tis.
MUCONASAL PLUS sol neb 1x10 ml	1 388,1 tis.
INDIVIDUÁLNY PRÍPRAVOK DO 0,33 €	1 006,6 tis.
ACYLPYRIN (blister) tbl 10x500 mg	850,2 tis.
OLYNTH HA 0,1 % aer nao 1x10 ml	827,7 tis.
Dorithricin pas ord 20	805,5 tis.
Ibalgin 400 tbl fim 48x400 mg (blis. PVC/Al)	787,6 tis.
CALCIUM CHLORATUM - IVAX sol por 100 ml	704,7 tis.
OLYNTH 0,1 % aer nao 10 ml 0,1%	669,8 tis.
Otrivin Menthol 0,1% aer nao 1x10 ml (ff.HDPE s dávkovačom)	543,0 tis.

formou osvetovej kampane, ale **farmaceut v lekárni má možnosť dohliadať a edukovať k správemu užívaniu liekov** každý deň počas svojej odbornej praxe.

obyvateľov – od prevencie chorôb, cez spôsob stravovania, pohybové aktivity, aby užitie tabletky bolo len núdzové, krátkodobé riešenie problému.

RNDr. Mária Mušková, PhD.

Lekárka Stupava

► Urobila som prieskum v mojej lekárni, aby bola odpoveď objektivnejšia:

► Pri súčasných preskripčných opatreniach môže spotrebu receptových liekov obmedziť aj výdaj presného počtu kusov (tbl, cps,...) lieku rozbalovaním veľkých balení ako je to dlhodobo v praxi v Anglicku.

► U voľnopredajných liekov je to hlavne zvyšovanie celkovej zdravotnej uvedomelosti

PharmDr. Dominika Šabľová

Lekárka Huncovce

► To, že spotreba liekov na predpis ako aj voľnopredajných liekov bola v roku 2022 vyššia nie je prekvapivé, keďže sme tu mali ešte stále COVID-19 (3. vlna trvala do mája 2022). Na druhej strane, aj chrípková sezóna a sezóna akútnych respiračných ochorení bola veľmi silná na konci roka 2022, čo sa prejavilo práve v štatistikách najviac vydaných voľnopredajných produktov za rok

2022 – hlavne produkty od teploty a dekonjestíva. Dalším dôvodom zvýšeného výdaja voľnopredajných produktov vidím aj v „predzásobovaní sa“ liekmi a voľnopredajným sortimentom, čo je v istej miere spôsobené aj strachom občanov či ich liek nebude tiež vo výpadku a oni si ho nebudú vedieť zado- vážiť. Častokrát sa pri takomto neracionál- nom správaní však stáva, že občania prinesú naspäť do lekárne veľké množstvo liekov po expirácii, ktorých balenia neboli ani načaté.

► **Určite je dôležité, aby spomínaná osve- tová kampaň začala a bolo správne odko- munikované, ako si vytvárať „rozumné zásoby“ liekov tak, aby nedochádzalo k ich plytvaniu.**

PharmDr. Ondrej Sukeľ

prezident
Slovenskej lekárskej komory

► Zverejnené údaje niečo naznačujú, avšak ich interpretácia by mala zohľadňovať kon- text chorobnosti, dostupnosti inej zdravot- nej starostlivosti a porovnanie s inými kra- jinami v rámci podobných, ale aj odlišných zdravotných systémov a – z nášho pohľadu – v prvom rade dopady na poskytovateľov lekárskej starostlivosti.

Z údajov NCZI

napríklad vyplýva nasledovné:

- » Počet balení liekov vydaných na lekár- sky predpis od roku 2015 každoročne klesá v priemere o 0,6 %. Nárast zazna- menávame iba v posledných dvoch rokoch (2021 o 2,54 % a 2022 o 0,51 %), avšak oproti roku 2015 je spotreba nižšia o 4,35 %.
  - » Od roku 2015 do roku 2022 stúpila úhrada zdravotných poisťovní o 21,10 %, medzi- ročne priemerne cca trojpercentným tempom. Podobnou dynamikou rástla aj úhrada pacientov, avšak v roku 2022 zaznamenávame silný 27-percentný medziročný pokles doplatkov o takmer 42 miliónov €. Tento pokles zrejme kore- luje so zavedením a uplatňovaním nulo- vého limitu spoluúčasti u dôchodcov.
  - » Kým priemerná úhrada z verejného zdra- votného poistenia za jedno balenie lieku od roku narástla o cca 25 % (priemerne 3,65 % ročne), priemerná úhrada pacien- tov za to isté obdobie klesla o 10,34 % (cca -1,9 % ročne).
- Pokles počtu balení, rast celkovej aj prie- mernej úhrady poisťovne a pokles úhrady

poistenca naznačuje buď výrazný prejav uplatnenia limitu spoluúčasti nad rámec očakávaní (predpoklad bol pokles doplat- kov o 6 miliónov €), alebo silnejšie uplatňo- vanie generickej substitúcie, či preferenciu väčších (doplatkovo výhodnejších) balení.

► Z pohľadu poskytovateľov lekárskej starostlivosti však treba v Rx segmente v tomto kontexte vnímať to, že **preferencia väčších balení znižuje vplyvom degre- sivnej marže výnos lekárne a zmena pomeru hotovostných a poisťovní fak- turovaných zdrojov má výrazné dopady na cash-flow**. Absolútna hodnota marže prítomnej v celom segmente medziročne rastie o cca 1 – 1,5 %, teda v kontexte rastu spotrebiteľských cien klesá. Ide o externa- lity, ktoré poskytovateľ nevie ovplyvniť. Aj preto si dovoľm opäť pripomenúť zásadný význam v roku 2018 dohodnutej desaťdňo- vej splatnosti faktúr dvoch kľúčových zdra- votných poisťovní.

► Zhrnúc tieto údaje – v Rx segmente na základe doterajšieho vývoja nemožno predpokladať ani len prirodzený rast finan- covania verejných lekární rešpektujúci aspoň infláciu; o navyšovaní zdrojov porov- nateľnom s ústavnou alebo ambulantnou starostlivosťou nemôže byť ani reč, logické je očakávať pokles ohodnotenia verejných lekární.

► V segmente nehradenom z verejného zdravotného poistenia (OTC lieky a Rx lieky bez úhrady poisťovne) vyzerá situ- ácia optimistickejšie. Počet balení rastie viac než trojpercentným tempom ročne, hodnota tohto trhu rastie osempercent- ným ročným tempom, pričom najvyšší rast (24,92 %) bol dosiahnutý v roku 2021; v roku 2022 sa dynamika tohto rastu spomalila – je zrejme, že rast ovplyvnený pandemiou sa opakovať nebude a **musíme byť v tomto segmente pripravení na pokles obratu, a teda i marže**.

► Z pätnástich ATC skupín sme medzi- ročne zaznamenali rast spotreby (celko- vej Rx + OTC) v desiatich a rast nákladov v jedenástich. Výrazne narástla iba ATC skupina R – respiračný systém (o cca 30 %) v ostatných skupinách sa nárast pohyboval v priemere o 3 % v spotrebe a 5 % v nákla- doch. Aj tu je potrebné konštatovať, že tento rast sa zjavne nezopakuje, keďže je vysoko pravdepodobné, že ATC skupina R rástla vplyvom pandemickej situácie. Celkovo z údajov NCZI od roku 2016 vidíme stagnu- júci počet balení (+ 0,05 % ročne) a mierne stúpajúci nárast hodnoty celkového lekár-enského trhu (+ 3,4 %). **Dovoľm si teda na základe uvedeného spochybniť mýtus o nadsпотреbe liekov.**

Je podľa vás potrebné zaviesť osve- tové kampaň, ktorá by poukazovala na nadužívanie liekov alebo čo sa s tým dá urobiť?

► Nie je. Spotreba liekov na Slovensku sa výrazne nelíši od spotreby liekov v civilizova- ných krajinách, v porovnaní s niektorými kra- jinami je v konkrétnych skupinách dokonca nižšia. Podľa údajov OECD sa ako krajina nachádzame niekde „uprostred“.

„Za potrebné považujem znížiť počet návštev ambulantných zariadení, zefek- tívnenie ich financovania a nastavenie štandardnej valorizácie odmeňovania lekární nezávislého od spotreby liekov.“

MUDr. Mgr.
Elena Marušáková, MBA

viceprezidentka Asociácie
na ochranu práv pacientov

1. Dôvodov môže byť veľa. U voľno- predajných to môžu byť rôzne kampa- ne. U liekov na predpis to môže byť jed- nak dôsledok samotnej pandémie. Môže to byť aj dôsledok zmeny v predpisovaní, ktorú poslanci Národnej rady SR schválili na konci roku 2021 a začala platiť od januára 2022. V dôsledku presunu pacientov k špecialis- tom boli zrejme pacienti lepšie vyšetrení a treba dúfať, že sa to prejaví na ich lepšom zdraví. Vyššia spotreba nemusí byť vždy zlá. Pozrite sa na Dánsko, ktoré dlhodobo patrí medzi najšťastnejšie národy a záro- veň patrí medzi štáty s najväčšou spotrebou antidepresív.

2. Robiť by sme s tým mali niečo až vtedy, ak budeme vedieť, že je to zlé. Nateraz to vôbec nevieme, preto by sme neodporučili snahu o znižovanie bez toho, aby sme presne vedeli, čo bolo dôvodom. A ak bude výsledkom vyššej spotreby lepšie zdravie, a teda ide o sprievodný jav lepšej liečby, tak je to len dobre.

Ing. Iveta Pálešová

výkonná riaditeľka
Asociácie inovatívneho
farmaceutického priemyslu

1. **Spotrebu liekov je nutné rozdeliť do viacerých kategórií a detail- nejšie analyzovať aj podľa jednotlivých terapeutických oblastí.** V zásade, ak sa pozrieme na posledné roky pred pandemiou

COVID-19, tak medziročne sa spotreba voľnopredajných liekov zvyšovala v priemere o približne 3 % a následne v roku 2020 klesla pod úroveň roka 2018. Ak by však nárast spotreby pokračoval medziročne aj v rokoch 2019 – 2022 v priemere o 3 %, tak by sme sa dostali približne na úroveň spotreby ako bola vykázaná za rok 2022. Zvýšenie medziročnej spotreby môže mať viacero príčin, a to nárast respiračných ochorení, príchod migrantov zo susednej Ukrajiny, zmeny v preskripčnom správaní lekárov po zmenách, ktoré nastali v zákone o lieku.

► Čo sa týka spotreby liekov na predpis so spôsobom úhrady „A“ a „AS“, tam je situácia relatívne stabilná: kým v roku 2015 bol počet takto vydaných liekov na úrovni 98-tis. balení, za rok 2022 to bolo 94-tis. balení. Celkovo však počet spotrebovaných balení liekov je na Slovensku v rokoch 2015 – 2022 stabilný, kým v roku 2015 bol 163 mil. balení, tak s prepadom za rok 2020 na 148 mil. balení, sme sa vrátili v roku 2022 na úroveň 163,5 mil. balení ročne spolu vydaných liekov.

2. V prvom rade si treba zadefinovať hypotézy dôvodov rastu. Tie nemusia byť nevyhnutne len negatívne, ale aj pozitívne, napr. spotreba v kontexte lepšej dostupnosti zdravotnej starostlivosti. Vzhľadom na rozširujúce sa možnosti liečby rôznych ochorení môžeme očakávať, že spotreba liekov bude skôr stúpať ako klesať, keďže možnosti liečby sa budú rozširovať v budúcnosti a zrejme ani preventívne programy v krátko- až strednodobom období nebudú schopné spomaliť spotrebu pri liečbe mnohých ochorení. Zároveň je možné predpokladať, na základe vývoja spotreby v kusoch, že sa pomer voľnopredajných liekov na celkovej spotrebe bude zvyšovať, čo je spôsobené dostupnosťou liekov

a liečebných možností. V oblasti liekov na predpis sa opatreniami a reguláciou, ktoré sú zadefinované v legislatíve, ako aj kontrolných mechanizmoch zdravotných poisťovní, podarilo situáciu po roku 2017 stabilizovať a nedochádza tu medziročne k výrazným výkyvom v počte vydaných kusov ročne.

**MINISTERSTVO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**
komunikačný odbor

► V oblasti voľnopredajných liekov je pravdepodobne jedným z hlavných ťahúnov nárastu spotreby liekov v baleniach v roku 2022 oproti roku 2021 skutočnosť, že rok 2022 bol prvým post-covidovým rokom so všetkými dôsledkami najmä na respiračné ochorenia.

► V prípade liekov na predpis nepozorujeme zvýšený počet spotreby v baleniach, ale navýšené výdavky. Toto je pravdepodobne spôsobené tým, že pacienti, ktorí sa počas covidovej pandémie nedostali k lekárovi, resp. odkladali vyšetrenia, sa vo väčšej miere dostali k liečbe v roku 2022. Ďalšou skutočnosťou, ktorá mohla prispieť k vyšším medziročným výdavkom liekov na predpis je to, že pacienti boli vo väčšej miere odoslaní na vyšetrenia a do starostlivosti špecialistov, ktorí komplexne pacienta vyšetrí a nastaví mu liečbu podľa aktuálnych štandardov.

► **Zatiaľ nemáme signály o neefektívnom predpisovaní liekov.** Treba zobrať do úvahy skutočnosť, že slovenská populácia vzhľadom na životný štýl patrí medzi populácie EÚ s vyššou chorobnosťou, čo spolu s predĺžovaním stredného veku dožitia prináša ako dôsledok zvýšenú potrebu farmakoterapie, najmä na liečbu civilizačných ochorení.

Veronika Daničová

hovorkyňa
Národného centra
zdravotníckych informácií

? Čo je podľa vás hlavným dôvodom zvyšujúceho sa počtu vydaných balení?

► Na základe dát pozorujeme, že do nákupného správania pacientov/zákazníkov lekární zasiahol COVID-19. Avšak hovoriť o jednej hlavnej príčine si nedovolíme, skôr vnímate komplex príčin, ktoré prispievajú k určitému predzásobovaniu liekmi v menšej, či vo väčšej miere.

Záver

► V rubrike sme sa tentokrát pozreli na možné príčiny stúpajúcej spotreby liekov. Respondenti uviedli svoje názory a viacerí sa zhodujú, že osvetová kampaň na správne užívanie liekov by mohla prospieť určitým skupinám pacientov. Mnohí vyjadrili myšlienku, že zvyšovanie spotreby netreba brať vždy iba negatívne, ale dajú sa nájsť aj pozitívne dôvody. Dôležité je tiež zdôrazniť aj vyjadrenie PharmDr. Sukeľa, prezidenta SLeK, ktorý hovorí o potrebe pozrieť sa na situáciu komplexne – aj z pohľadu lekárníkov, ktorých ovplyvňuje napr. regresívna marža.

spracoval: Mgr. Ján Zošák
zdroj dát: NCZI

Opustil nás kolega

Začiatkom júla nás opustil lekárnik, kolega a dlhoročný člen redakčnej rady časopisu Lekárnik, **RNDr. Ladislav Šitáni**. Táto správa nás mimoriadne zasiahla počas uzávierky časopisu, preto si ho uctíme v augustovom čísle.

Čeť jeho pamiatke!